

El Pou Rodó: de
barri xino a barri
chic.

La metamorfosi d'un barri

Armengol Calsina, Neus

IES Jaume Vicens Vives, curs 2008-2009

Grup: 2n de Batxillerat D

Tutoria: Eduard Canal de Diego

Agraïments

En primer lloc vull agrair l'ajuda i suport del meu tutor, Eduard Canal, qui m'ha guiat en aquest treball, ha estat disponible sempre i ha anat resolent totes les qüestions que m'anaven sorgint. Tot i així, en tot moment ha respectat les meves iniciatives.

Cal dir que totes les ajudes han estat imprescindibles, però probablement cap m'ha fet tanta il·lusió com l'entrevista que em va concedir el Sr. Joaquim Nadal, Conseller de Política Territorial, i ex alcalde de Girona. Probablement va donar el toc de serietat al meu treball, ja que vaig sentir com si el treball realment fos quelcom important, que mereixia ser explicat, i que ell també tenia ganes de saber què n'opinaven els veïns. Però també li dono les gràcies per regalar-me el llibre "El Pla Especial del Barri Vell", que m'ha estat molt útil.

Així mateix vull donar les gràcies al cronista de la ciutat, el Sr. Enric Mirambell, que amablement accedí a parlar amb mi, per donar-me la seva opinió.

Una altra persona a la que tinc molt que agrair és el senyor Birulés, antic regidor d'Urbanisme de l'Ajuntament de Girona, que amb la seva amabilitat indiscutible em va lliurar tanta informació com va poder, i a més a més em va ajudar a resoldre buits que tenia en el treball. També al Sr. Homs, constructor i promotor, que em va lliurar els plànols de l'edifici que la promotora havia construït, i el preu en què es van vendre els pisos, i a més a més, em va dirigir al senyor Birulés, explicant-me on es trobava el seu despatx.

Vull donar també les gràcies al senyor Pujolràs, president de l'Associació de Veïns i Comerciants del barri, que es va prendre la meua entrevista amb molt d'entusiasme, i a més em va ajudar a repartir les enquestes.

Per altra banda dir que aquest treball no hagués estat possible sense la col·laboració desinteressada de tots els veïns i comerciants, que amablement m'han explicat les seves històries, i m'han deixat formar part del barri, sentir-me'l meu. Han sigut tots ells els que m'han ajudat a donar un caire humà al treball. Especialment a la Sra. Teresa Guerra, a la Sra. Conxita, a la Sra. Carme, el Sr. Josep, a la Sr. Roser, i a la mestressa de la llibreria Mary. Però podria dir que cap veí s'ha interessat tant com ho ha fet l'encarregada de la galeria d'art Espais, qui des del primer moment va apostar pel meu treball.

Agraeixo també al Sr. Josep Ros i al seu equip, de l'arxiu d'imatges de la Diputació de Girona, l'exhaustiva recerca d'imatges, però també l'ajut en el moment d'acabar d'escollir el tema del treball mostrant-me els camins possibles, però a la vegada inèdits. M'agradaria donar les gràcies a l'arxivera de l'Arxiu Municipal de la ciutat de Girona, qui m'ha tingut llargues hores remenant per l'arxiu buscant imatges i llibres que parlessin del barri.

No puc oblidar-me de donar les gràcies a l'Associació de Promotors Immobiliaris, qui em varen facilitar les dades sobre els preus dels habitatges.

També vull donar les gràcies als meus avis, qui m'han facilitat els contactes amb la Sr. Teresa Guerra i amb el Sr. Enric Mirambell. Finalment dono les gràcies a la meua família, que com sempre, han aguantat els meus crits i el meu nerviosisme.

Índex de continguts

<u>Agraïments</u>	2
1. Introducció	5
2. Història del barri del Pou Rodó	7
2.1. <u>Formació del burg de Sant Feliu</u>	7
2.2. <u>El barri del Pou Rodó</u>	7
2.2.1. <u>Origen del nom del Pou Rodó</u>	8
2.2.2. <u>Plànol del barri</u>	8
2.3. <u>Descripció històrica dels carrers del barri</u>	9
2.3.1. <u>Pujada del Rei Martí</u>	9
2.3.2. <u>Carrer del Pou Rodó</u>	10
2.3.3. <u>Carrer de Sant Narcís</u>	11
2.3.4. <u>Carrer Portal de la Barca</u>	11
2.3.5. <u>Carrer de les Mosques</u>	12
2.3.6. <u>Carrer de la Barca</u>	12
3. El barri del Pou Rodó al segle XX	14
3.1. <u>Antecedents</u>	14
3.2. <u>El segle XX</u>	14
4. La rehabilitació del barri	17
4.1. <u>Pla Especial del Barri Vell</u>	17
4.1.1. <u>Pla Especial del Pou Rodó</u>	18
4.2. <u>Opinions sobre la rehabilitació</u>	20
4.2.1. <u>Opinió del Sr. Joaquim Nadal (alcalde de Girona 1979 - 2002)</u>	21
4.2.2. <u>Opinió Josep Maria Birulés (regidor de l'Ajuntament de Girona fins l'any 1993 i Cap d'obra de la rehabilitació a partir de l'any 1997)</u>	21
4.2.3. <u>Opinió del Sr. Pere Pujolràs (President de l'Associació de Veïns i Comerciants del barri)</u>	22
4.2.4. <u>Opinió dels veïns</u>	22
4.2.5. <u>Opinió de la premsa gironina</u>	23
5. Actualitat i futur del barri	24
5.1. <u>L'Associació de Veïns i Comerciants del barri de sant Feliu</u>	24
5.2. <u>Activitats comercials del barri</u>	25
5.3. <u>Hotel Llegendes de Girona</u>	27
5.4. <u>Els habitatges</u>	28

5.5. <u>Els veïns actuals del barri</u>	28
5.6. <u>L'ambient nocturn</u>	29
6. <u>Conclusions</u>	30
7. <u>Bibliografia</u>	33

1. Introducció

Desconec exactament el que em va empènyer a triar el tema del Barri del Pou Rodó pel meu treball de recerca. Probablement era un neguit que tenia des de la infància, quan els meus pares i el meu avi, em portaven a passejar per el barri Vell de Girona i de cop i volta, paraven a la Plaça de Sant Feliu i giraven cua. I més enllà, en direcció a aquells carrers foscos, què hi havia?

Un dia d'estiu, cansats de veure tants turistes, amb el meu avi, vàrem decidir endinsar-nos-hi, i per sorpresa meva, no hi havia res més que edificis en ruïnes, i molt poca gent. Em va encantar, era com si allà el temps passés més lent, com si s'hagués quedat ancorat en el passat. Em va explicar que aquell era el barri *xino* de Girona, un barri de perdició. Però a mi no m'ho semblava, alguna cosa em deia que aquella era una zona tranquil·la, on tothom es coneixia, on realment es feia vida de barri.

Fins temps més tard, cap a l'any 2000, no hi vaig tornar a passar, però un dia, vaig tornar a perdre'm per aquells carrerons amb els meus pares, i ells, amb el seu costum de culturitzar-me, em van fer una conferència sobre el barri, el barri del Pou Rodó. Em varen explicar, que per ells aquells eren uns carrers prohibits des de la infància. Però que en els darrers anys havien estat remodelats per l'Ajuntament.

Així que suposo que sempre he volgut descobrir realment el "Barri" de Girona. És per això em vaig proposar descobrir com s'havia fet la remodelació, com era abans, saber com una zona es converteix en el barri *xino* d'una ciutat, i sobretot, escoltar les vivències del qui ho havien vist, i els que havien lluitat per aconseguir recuperar un barri.

Vaig començar dirigint-me a l'Arxiu Històric de la Ciutat, on amablement em van mostrar on es trobaven els llibres que m'interessaven per la meua recerca. Em va sorprendre els pocs llibres que en parlaven, n'hi havia pocs que en fessin menció, però encara menys que expliquessin el barri, la seva història, la seva gent, els canvis que havia sofert. De manera que vaig mirar de recollir tanta informació com vaig poder, i em vaig dirigir a l'oficina del Barri Vell, on em varen deixar veure el Pla Especial del Barri del Pou Rodó, l'Arxiu d'Imatges de la Diputació de Girona, i a l'arxiu històric municipal.

Finalment vaig començar a navegar buscant alguna web que m'ajudés, en el que hi hagués informació sobre el barri del Pou Rodó. Però sembla ser que Internet no abasta tots els temes, jo hi vaig trobar un buit, no hi havia cap pàgina web que parlés de l'enigmàtic barri. Això va posar intriga en el meu treball, em feia sentir com una periodista en busca de la informació.

Però per sort l'arxiu dels diaris gironins està digitalitzat de manera que vaig poder trobar articles des de principis del segle XX, que m'ajudaren a escriure l'història del barri, i a entendre el procés de remodelació i reconstrucció, però sobretot saber què en pensava l'opinió pública i com s'havien viscut els canvis per part dels gironins.

Val a dir, que un dia vaig decidir que havia de posar-me en situació. Havia de perdre'm de nou per aquells indrets, havia de preguntar als comerciants, parlar amb les avies del barri, amb els joves que havien comprat un pis recentment, conversar amb les famílies que hi havien viscut tota la vida, en fi, intentar formar part del barri tant com pogués. I de nou em va encantar, i a partir d'aquell dia tot sovint passejo per aquests carrers, i parlo amb els veïns i comerciants, que ara, la majoria, ja em coneixen.

No em proposava de fer un treball superficial, ni fred, volia que fos la gent qui l'escriuís, volia sentir les pròpies experiències de la gent, però també la dels seus veïns, la dels seus amics, i la dels seus desconeguts. De manera que ho vaig fer, i cal dir que això em va donar moltes forces per seguir endavant, aquella gent es moria de ganes de que l'història del barri fos escrita tal i com ells la sentien, volien donar a conèixer la història "real" del seu barri.

I és així com he intentat fer-ho, he deixat enrere els prejudicis, i els estereotips, i m'he endinsat en el barri del Pou Rodó, el qual us convido a descobrir.

2. Història del barri del Pou Rodó

2.1. Formació del burg de Sant Feliu

La zona nord de la ciutat de Girona, delimitada meridionalment per les muralles antigues i septentrionalment pel Pont Major, deu la seva existència, i la seva articulació a un vell camí d'importància extraordinària, ja existent en època prehistòrica, que circulava de nord a sud aprofitant la depressió prelitoral catalana, el Camí d'Hèrcules. Els romans varen remodelar i organitzar tota la xarxa viària i el vell camí passà a anomenar-se Via Augusta a partir del segle I a.C. Passava pel carrer de la Força i per la plaça de la Catedral, sortia de la ciutat per Sobreportes i pel carrer del Llop (actual pujada del rei Martí).

Per altra banda una de les peces clau del desenvolupament del sector nord de Girona va ser el temple precedent a l'actual església de Sant Feliu. Els investigadors d'Història urbana de Girona defensen que l'antiga seu episcopal de la ciutat va ser un antic edifici religiós, del qual no es tenen dades, situat fora muralles, on ara hi ha Sant Feliu.

Els autors mantenen que des del segle IV existia, a l'exterior de la porta septentrional de Girona és a dir Sobreportes, un monument funerari dedicat al culte de Sant Feliu. Més endavant s'hi va edificar una basílica que alhora seria la seu episcopal esmentada.

Durant el segle X el temple exterior i el que hi havia a l'interior de les muralles, dedicat a Santa Maria (l'actual catedral gòtica) van compartir el títol de seu episcopal i a partir del segle XI aquest privilegi va passar definitivament a l'edifici urbà.

Si bé no poden assegurar quan va néixer el veïnat, sí que consta documentalment el burg de Sant Feliu des de la segona meitat del segle XI (1063). Quasi tot aquest territori era propietat de la seu de Santa Maria (la catedral). Els límits correspondrien, aproximadament, al riu Galligants, l'actual pujada del Rei Martí fins al carrer del Pou Rodó o, potser, fins al carrer de la Barca.

2.2. El barri del Pou Rodó

Es considera barri del Pou Rodó una part del burg de Sant Feliu delimitada pels carrers Pujada del Rei Martí a l'est, carrer de la Barca a l'oest, la plaça de Sant Pere al Nord, i la plaça de Sant Feliu al sud.

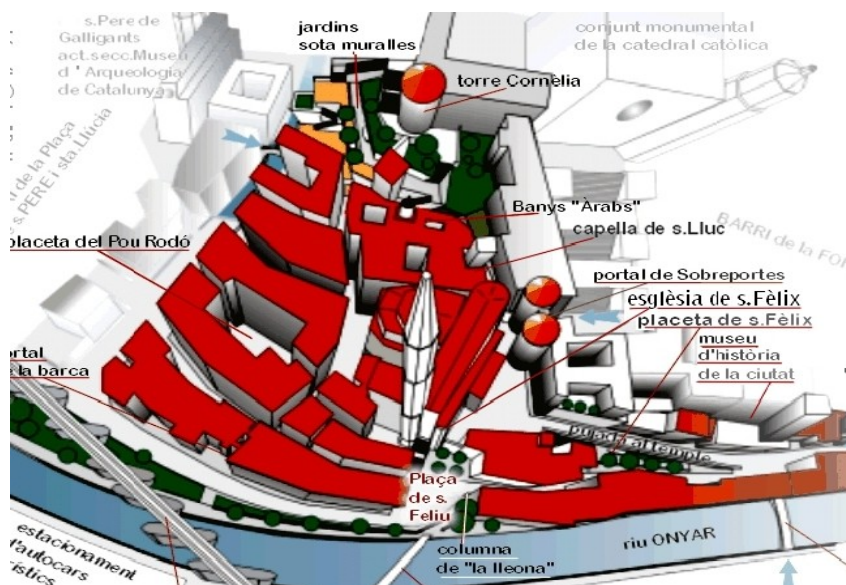
2.2.1. Origen del nom del Pou Rodó

L'origen del nom del carrer del Pou Rodó semblaria fàcil d'esbrinar, tot i així no hi ha cap document que ho expliqui explícitament.

Una possible pista ens la dona un document del 10 de març de 1664 (foli 91 del Manual d'Acords) en el qual esmenta l'arrendament que fa la ciutat per quatre anys a Benet Sabater i al seu fill Baldiri, dels " dos pous de glaç que la dita ciutat té y possehex cerca del riu Galligants" per a que " pugan y los sia licit en virtut de la present capitulació usar de dits dos pous i empouar glaç en ells el lo duit temps y ferne com a cosa pròpia". (Veure annex periodístic pàg. 10) El pou rodó, podria doncs, tractar-se d'un pou de glaç.

En la entrevista amb el cronista de la ciutat Sr Mirambell parla de la possibilitat de que es trobés en alguna de les cases enderrocades al fer la plaça, o fins i tot en l'edifici que s'està construint un hotel. De totes maneres comenta l'absurditat de fer esment d'un pou rodó quan la majoria dels pous ho són. (Veure annex general entrevista Sr Mirambell annex pàg.9)

2.2.2. Plànol del barri

Plànol extret de la web de l'Associació de Veïns i Comerciants del barri de Sant Feliu.

2.3. Descripció històrica dels carrers del barri

2.3.1. Pujada del Rei Martí

Es tracta d'un carrer força llarg que en el seu moment va formar part de la Via Augusta, i va conservar la seva funció de camí principal de pas de la Gàl·lia a Hispania fins al segle XII, segle en el que els carrers de la Barca, Ballesteries i Perolers van permetre la desviació del tràfic.

(Veure annex fotogràfic n° 8, 25, 26, 27, 38, 49, 50) (Veure annex cartogràfic n° 8, 9, 10, 11)

El nom actual prové de la creença de que el rei Martí l'Humà va néixer a Girona i hi va residir llargues temporades. El número 1 del carrer és on suposadament es trobava el braçol del rei. De totes maneres en l'actualitat els historiadors afirmen que va néixer a Perpinyà.

Un altre nom constatat documentalment a l'any 1752 és el de "carrer de Sobre-Porta", nom degut probablement a que l'antiga porta de la ciutat es trobava al principi de tal carrer.

La data més antiga de les cases d'aquest carrer és l'any 1333 i es refereix a l'illa de cases que comença el numero 6. Aquesta casa, la del número 6, pertanyia a l'Administració dels Aniversaris de la Seu.

El nom més antic del carrer és el de "carrer del Llop". El nom provenia de la casa número 9, on hi havia un relleu amb una mà que sostenia una creu. Molt probablement es tracta d'algun símbol religiós procedent d'un altre edifici, qui sap si alguna església. Però la veu arcaica del poble diu que en aquell indret, quan passava una processó que baixava des de la catedral cap a Sant Pere de Galligants, va aparèixer tot de sobte un gran llop que venia de Sant Daniel i que va matar i devorar allà mateix l'escolanet que, a davant de tots, portava la creu processional, fent fugir esparverats els capellans i tot el seguici.

Al Museu d'Art de Girona es conserva un relleu de pedra que representa un lleó menjant-se un infant. Potser una nena o potser un escolanet amb les seves llargues i blanques vestidures. (Veure annex fotogràfic n° 58) Aquesta pedra estava abans a la llinda d'una porta del carrer del Llop. No se sap si l'escultura representa el fet esmentat o si, al contrari, la seva presència en aquell lloc va originar la llegenda. Podria ser la clàssica representació del pecador devorat pel pecat. En tot cas és curiosa la identificació que feien els antics gironins entre llops i lleons. L'escultura i la llegenda en són una mostra. Tot i així encara es conserva un relleu amb la creu i la mà de l'escolanet. (Veure annex fotogràfic n° 57) La notícia més antiga que he trobat sobre l'esmentada casa és de 1604, en què Miquel Masó la va vendre a Lluís Ferrer.

Anys més tard esdevingué propietat dels Aniversaris de la Seu fins al segle XVIII.

El carrer del llop estava situat a nivell del riu Galligants, molt més baix que en l'actualitat. Però per tal d'evitar les contínues inundacions, van alçar el paviment. Ara s'entra a les cases per on abans era el primer pis. Aquest alçament es va duu a terme pels volts de l'any 1752.

2.3.2. Carrer del Pou Rodó

Comença a l'escalinata del temple de Sant Feliu i fa un colze doblat, i travessant el carrer Portal de la Barca acaba al carrer Bellcaire. *(Veure annex fotogràfic n°14,16,18,30) (Veure annex cartogràfic n° 22, 23, 24, 25, 26, 27)*

L'origen d'aquest carrer cal situar-lo al segle XVI, un cop realitzada la urbanització del carrer de les Ballesteries, que es realitzà cap a finals del segle XV i començaments del XVI després de la Guerra Civil¹.

El carrer de les Ballesteries, un cop arreglat i emmurallat, va esdevenir una nova via per travessar la ciutat que rodejava l'antiga muralla romana, i constituïa, per tant, una alternativa al traçat més antic pels carrers de la Força i del Llop. Aquesta nova variant de la carretera va facilitar un futur nucli urbà entre el barri de Sant Feliu i el riu Galligants.

Primer la ruta passava pels carrers del Pou rodó i de Sant Narcís, però va quedar desplaçada en urbanitzar-se el carrer de la Barca. I així va seguir fins que l'any 1963 es va fer la nova variant per la Devesa .

La casa més antiga fou construïda l'any 1574. Tot i així la citació més antiga del carrer és una del 8 de febrer de 1515. Poc després al 1535, apareix ja en "El llibre de estimas de las casas y altres propietats de la Ciutat y hortas de Girona". En el qual es comptabilitzen un total de nou cases.

En el llibre de Jaume Marquès i Casanovas anomenat "Girona Vella" diu: el carrer, és un indret que no serveix per anar enlloc, el que hi entra és perquè hi té quelcom a fer" . Cal destacar aquest comentari donat les activitats que es duïen a terme pel barri.

¹La Guerra civil catalana (1462-1472) és l'enfrontament armat entre Joan II d'Aragó i els remences d'una part, i les institucions catalanes (Diputació del General i Consell de Cent) de l'altra, per tal de tenir el control polític. La mort de Carles de Viana –protegit de Catalunya i enfrontat amb el seu pare Joan II- serà l'excusa per a formalitzar l'inici d'un enfrontament que, de fet, es venia covant des del seu predecessor Alfons el Magnànim.

2.3.3. Carrer de Sant Narcís

Seguint el carrer del Pou Rodó anant cap el nord ens trobem amb el carrer de Sant Narcís.

Sembla que en aquest indret existí una casa senyorial habitada per cristians on una vegada el Sant trobà refugi quan era perseguit pels seus enemics. Sant Narcís estava perdut, atrapat, i aquells malvats havien descobert el seu amagatall. Però per inspiració divina trobà la manera de despistar-los servint-se d'un enginyós trucatge de petjades. I així, mentre el cercaven per un costat de la casa el Sant arribava al temple tranquil·lament i donava gràcies al Senyor per l'ajut que acabava de rebre. Aquest fet fou conegut per "les petjades de Sant Narcís", petjades que al llarg de molts anys es conservaren intactes. *(Veure annex general entrevista Sr Mirambell, pàg. 9)*

De manera que el nom de Sant Narcís sorgí de la creença popular. Per recordar tal fet hi havia una capelleta que va desaparèixer l'any 1936 i que al 1949 va ser reconstruïda, en la qual es conservava una petjada del bisbe.

Els veïns del barri m'han confirmat, en diverses ocasions, que corria la llegenda de que en el carrer de Sant Narcís, hi havia l'entrada a unes catacumbes o cementiris cristians subterranis on es reunien els primers cristians i on el patró de la ciutat va rebre la mort. De totes maneres probablement no sigui més que això, és a dir una llegenda, ja que el sòl de Girona és molt rígid i gens sorrenc com per poder construir tals laberints.

Cal destacar que algunes cases del carrer varen quedar malmeses quan al 14 d'octubre del 1712 un terrible huracà es va endur dos trossos de les agulles del pinacle central del campanar de Sant Feliu.

El nom del carrer de Sant Narcís va ser canviat l'any 1965 ja que es creia que el Patró de la ciutat es mereixia un carrer amb més categoria que aquell, on es duïen a terme activitats "pecaminoses". Varen decidir annexionar-lo al carrer del Pou Rodó.

L'estiu de 1983 el carrer va sofrir molts canvis quan va ser enderrocat el bloc de pisos adossat al campanar de Sant Feliu.

2.3.4. Carrer Portal de la Barca

El carrer es va començar a configurar al segle XII en concepte de suburbi de Girona. Però per tal d'evitar la forta pendent de la Pujada del Rei Martí i la baixada del carrer de la Força, els carruatges varen optar per vorejar l'antiga muralla. I és així com es va formar el carrer, augmentant de manera ràpida els habitatges i obradors artesans, situant-se en el nou camí de circumval·lació de

Girona.(*Veure annex fotogràfic n° 7,9,10,11,13,15, 28, 35, 52, 54*) (*Veure annex cartogràfic n°14, 15, 16, 17, 18*)

El nom és degut a que ja en el segle XIV hi havia una casa amb el nom “ Can Roca” que tenien una barca amb la qual passaven la gent d’una banda a l’altre del riu. Aquesta barca perdre molta clientela quan l’any 1368 es decidí construir un pont sobre el riu Ter, el va construir el mestre d’obres Pere Sa Cono. Anys després, però, va ser destruït per una riada. A partir d’aquell moment es va tornar a fer el pas amb la barca, fins l’any 1904 que fou construït el “ Pont de la Barca” (*Veure annex fotogràfic n°1,5 i 6*)

A finals del segle XIX es va construir un pont sobre el riu Galligants, aquest fet va portar al carrer a fer una lleugera corba i en l’extrem Nord té una notable pujada deguda a la necessitat de posar-lo a ras del pont construït sobre el Galligants al segle XIX. Així va quedar sense gaires modificacions fins avui.

2.3.5. Carrer de les Mosques

El carrer de les Mosques és el primer carrer que es troba a la dreta del carrer de la Barca sortint de la plaça de Sant Feliu i que va a parar al carrer del Pou Rodó, en el tros anomenat anteriorment carrer de Sant Narcís. (*Veure annex fotogràfic n°12*)

Les poques referències que tenim diuen que en l’any 1635 el carrer de les Mosques tenia a cada banda una casa que pertanyia al sacrista major de Sant Feliu, el qual va sol·licitar llicència per tal d’unir-los per mitjà d’un pont o d’un arc. A més hi ha notícies d’alguns hostals situats a les proximitats del carrer al llarg del segle XVII.

2.3.6. Carrer de la Barca

El carrer de la Barca enllaça la plaça de Sant Feliu amb la plaça de Sant Pere, i a mig camí es troba amb el carrer de les Mosques i el Portal de la Barca. (*Veure annex fotogràfic n° 2,4, 17, 19, 21, 22, 37, 39, 40, 48*)

No és possible datar amb precisió des de quan se’l coneix per aquest nom, però ben segur que deu ser des de la conformació definitiva del carrer en els segles XII-XIII, tot i que amb el temps ha rebut també d’altres noms populars. Així sabem que en els segles XVII i XVIII se l’esmentava com a «carrer del Llahó» i carrer de l’Àngel, i que arriba un moment en què coexisteixen tots tres noms; el 1824 en una instància adreçada a l’ajuntament per un veí del carrer es fa ús de totes tres accepcions.

Ben segur que el nom d'aquest carrer, igual que el del Portal de la Barca, prové d'una barca que hi hagué durant molts anys per tal de travessar el riu i que no deixà de funcionar fins que els ponts que es van construir en aquell indret foren d'una consistència suficient com perquè el primer aiguat que vingués no se'ls endugués.

La situació del carrer, prop d'un indret on connecten els rius gironins, l'ha fet especialment sensible a les conseqüències dels aiguats, que han estat molt nombrosos. El carrer serví durant molt de temps de carretera nacional de Madrid a França que, partint dels carrers Ciutadans i Ballesteries, seguia per Calderers i Barca i sortia de la Girona fortificada. Per això antigament hi abundaven els hostals on s'allotjaven els viatgers.

3. El barri del Pou Rodó al segle XX

3.1. Antecedents

Fins a finals del segle XX parlar del barri del Pou Rodó era sinònim a parlar de prostitució.

Cal dir que la primera notícia que tenim de prostitució a la ciutat és de 1336, data en que el Rei Pere el Cerimoniós ordena a les dones públiques que continuïn a la Pujada de Santa Eulàlia (a prop de Sant Pere de Galligants)

També Julià de Chía, l'any 1474, recull una ordre els jutjats de Girona en que es diu que els oficials reials no poden expulsar " les fembres publiques que vuy són el loch públic"(Veure annex periodístic pàg. 6)

La primera menció que tenim referida a la prostitució en el barri és de 1515, quan els jurats ordenen que les dones deshonestes siguin expulsades del carrer de Sant Narcís i del carrer del Pou Rodó. (Veure annex periodístic pàg.6)

Però perquè en el barri del Pou Rodó? Molt probablement l'establiment de la prostitució en el barri va ser deguda a que era una zona de pas de la ciutat i s'hi varen anar instal·lant hostals, i aquests a la vegada oferien serveis de prostitució. Aquests hostals cada vegada varen anar reduint més el servei de l'hostaleria i augmentant la part de la prostitució.

3.2. El segle XX

A finals del segle XIX, principis del segle XX el barri del Pou Rodó segueix essent el barri *xino* de la ciutat, ja que per exemple al 1888 es varen detenir tres prostitutes per conducta escandalosa, i al 1907 la policia va haver de reduir a un client que agredia a una prostituta del barri. (Veure annex periodístic pàg.1)

L'any 1934 es parla de la intenció per part del Govern Municipal de rehabilitar el Barri, però en el sentit d'urbanitzar la zona per convertir el carrer de la Barca en una carretera internacional de tràfic, i també arreglar una mica el barri que tenia manca de totes condicions higièniques, i enderrocar totes aquelles cases que estiguessin mig enrunades. Però ja en el moment, es parla de la dificultat de la reforma del barri, a causa del desordre urbanístic que pateix. Aquest projecte no arriba mai a ser una realitat, la guerra arriba i es paren els tràmits que ja d'un bon principi presentaven un gran complexitat. (Veure annex periodístic pàg. 2)

Després de la guerra, com tota la ciutat, passa per una mala situació, on manquen els aliments i on la vida és dura per a tothom, fins i tot per als infants del barri, que des de ben petits es veuen obligats a ajudar en l'economia familiar, treballant la majoria d'ells en la Fàbrica Grober. Tot i això, la gent es sent feliç al barri, s'ajuden uns al altres, i fins i tot les prostitutes s'encarreguen dels fills dels veïns, mentre els pares i germans grans van a treballar. El barri és com una gran família. Conviuen sense prejudicis, prostitutes, metges, comerciants i obrers. *(Veure annex general entrevista Sr. Pujolràs pàg. 11) (Veure annex general entrevistes veïns pàg.13)*

L'any 1956 "El Boletín Oficial del Estado" publicava un nou decret- llei d'acord amb la Convenció de Ginebra de 1948, que declarava il·legal la prostitució. Aquesta llei va tenir un fort impacte en els barris *xinos* de les grans ciutats com Barcelona o Madrid, però en el Barri del Pou Rodó es va notar lleument.

La llei, que intentava protegir a les dones, en realitat va convertir la prostitució en una activitat clandestina i per tant sense els controls sanitaris que fins en aquell moment s'havien portat a terme. Això suposava un risc tant pels clients, com per les prostitutes i també per les mullers dels clients. Aparentment les prostitutes es van reciclar actuant de cambres, però van seguir oferint els mateixos serveis *(Veure annex general entrevista Sr Mirambell pàg. 9)*.

A la ciutat tant sols es varen tancar tres prostíbuls: Ca La Blanca, el Racó i El Salón Rosa. *(Veure annex periodístic pàg 3)*

A principis dels anys 50 en el barri s'hi varen començar a instal·lar gitanos i immigrants andalusos, ja que els habitatges eren barats.

El barri, com a barri *xino*, passa per a la seva època de més esplendor en la dècada dels 60 i a principi dels 70, quan s'hi obren molts bars, i l'economia general millora. El barri arriba a tenir una vintena de prostíbuls o bars amb serveis extres. *(Veure annex periodístic pàg.13)* És difícil concretar quantes prostitutes hi havia al barri, però fons policiaques diuen que es podien tractar d'unes dues-centes, i que al llarg de l'any uns deu mil clients requerien els seus serveis. Esdevé doncs el barri *xino* més important de les comarques gironines *(Veure annex periodístic pàg 4)*

Però a partir dels anys 80 la droga entra al barri i augmenta considerablement la delinqüència, de manera que minva l'assistència del clients habituals. Els veïns de tota la vida van marxant, veient que el barri ja no és el que era. Com a conseqüència, la zona es degrada i la prostitució esdevé de baix nivell *(Veure annex periodístic pàg.13)*. Per altra banda tanquen les casernes de Girona, un altre motiu de que minvessin els clients, ja que els soldats nodrien els prostíbuls *(Veure annex periodístic pàg. 4 i 13)*

És així com el barri es va despoblant, i les prostitutes també marxen amb la instauració de cases de barrets a les proximitats de les carreteres nacionals i no pas als centres de les ciutats.

L'any 1996 tant sols quedaven dos bars (amb servei de prostitució, s'entén) de l'antic barri *xino* , que eren la Cuadra i El Malàga, i tant sols sis prostitutes (*Veure annex periodístic pàg.15*)

Al juliol de 1998 la policia es veu obligada a advertir a quatre prostitutes que feien cantonada. Aquest fer es pot considerar com els darrers vestigis de la prostitució al barri. (*Veure annex periodístic pàg.41*)

4. La rehabilitació del barri

Existeix una greu i profunda degradació del Barri Vell de Girona: l'envelliment progressiu, la decadència humana i social. Els seus carrers són l'expressió d'una ciutat abandonada i decrepita. Josep Maria de Segarra.

La Universitat ha de jugar a la vegada un paper clau en la revitalització del Barri Vell de Girona, de potenciació de l'oferta cultural de la ciutat, de l'impuls de la nostra capacitat cultural i de la dinamització social de Girona, mantenint una societat jova, consumidora de cultura. Joaquim Nadal.

Entre les dues visions del casc antic de la ciutat, la de l'escriptor i la de l'alcalde, havien passat més de mig segle, però la situació general del Barri Vell de la ciutat no havia variat.

A principis dels anys vuitanta la situació urbana i arquitectònica del casc antic de Girona era el reflex de la paràlisi de la planificació urbana no executada en temps anteriors, amb absències d'inversions tant públiques com privades. No va ser fins a la dècada dels 80, que Girona inicia un procés de renovació, per tal de frenar la degradació que havia caracteritzat la zona.

El Barri Vell aglutinava una alta concentració de patrimoni artístic i cultural, que calia conservar i rehabilitar, però tot i la seva petita dimensió mostrava una estructura complexa. La existència de bosses de pobresa, la gran quantitat d'edificis per rehabilitar, la diversitat socioeconòmica dels seus habitants (estudis, activitats professionals, nivells de renda) entre unes zones i altres, complicaven la tasca. Calia fer, per tant, un tractament diferent segons l'indret del Barri Vell que es tractés. És per aquest motiu que l'any 1983 s'aprova "Pla especial del reforma interior del Barri Vell" (PERI).

Tot i així no és fins l'any 1996 que aquest pla arriba al barri més degradat, el barri del Pou Rodó. A l'any 1996 hi predominava la població amb un nivell cultural baix , amb un 20% de la població analfabeta i solament un 72% amb estudis primaris. Les professions es repartien entre assalariats, mestressses de casa i inactius. En un 82% de les vivendes el nivell de les instal·lacions era totalment deficitari.

4.1. Pla Especial del Barri Vell

Aquest projecte neix l'any 1979 quan el Sr Joaquim Nadal surt elegit alcalde de Girona. En la seva campanya per l'alcaldia havia promès rehabilitar el casc antic de la ciutat, que estava en una fase de degradació evident. Aquesta promesa es fa palesa en el Pla Especial del Barri Vell, on concreta i delimita la zona a rehabilitar, i la manera de fer-ho.

El Pla Especial de Girona és un projecte de reforma interior i conservació del Barri Vell, que afecta el sector de la ciutat corresponent al recinte emmurallat del segle XVII. Queda definit per les muralles del segle XIV amb el passeig arqueològic, torre Gironella, Sant Domènec i jardins de les Beates, a mig dia per la Plaça General Marvà i la plaça del Mercat; a ponent per la Gran Via i l'Onyar i al nord pel portal de França.

La qualitat històrica de la zona és considerablement bona, amb una gran quantitat de monuments i edificacions d'importància rellevant. Però el Pla Especial té en compte les persones que viuen el barri, i no tracten per tant de crear una obra d'art. Per tant, cal, doncs, considerar un Pla especial que valori tots els factors relacionats amb el problema dels centres històrics, plantejant un pla total que tingui en compte tant els aspectes qualitius i de defensa del Patrimoni Arquitectònic, com aquells relacionats amb el creixement del conjunt de la ciutat, l'adaptació a les noves necessitats derivades d'un augment de la qualitat de vida, amb l'adequació d'unes noves tecnologies diferents de les que donaren lloc a la ciutat actual .

Els objectius del Pla Especial es centren principalment en la protecció del patrimoni historicoartístic, la rehabilitació i la revalorització del nucli antic, conservació i previ inventari del patrimoni arquitectònic existent, recuperació del barri, aturant la seva degradació, reutilització dels edificis i espais residuals, unificació dels criteris d'intervenció sobre l'arquitectura i recuperació de les tipologies tradicionals.

(Veure annex general pàg. 20)

4.1.1. Pla Especial del Pou Rodó

La reforma del barri del Pou Rodó es va començar a projectar l'any 1983, dins d'aquest Pla Especial de reforma del Barri Vell. *(Veure annex cartogràfic núm. 1, 5, 29, 31-48)*

Ja anteriorment, l'any 1982 es començar a parlar de fer una plaça davant de l'escalinata principal de l'església de Sant Feliu, recuperar la façana o crear un nou edifici per tal de conformar la plaça i donar continuïtat a les façanes de les cases de l'Onyar *(Veure annex periodístic pàg. 6)*.

Però no és fins el juny de 1983 que comencen les obres d'enderrocament de les cases situades a la banda esquerra de l'escalinata de Sant Feliu, entre el carrer del Pou Rodó i el de l'arc de Trasfigueras. *(Veure annex periodístic pàg. 8)*. L'any 1986 el barri és declarat Àrea de Rehabilitació Integrada. Tot i així no és fins a l'any 1987 que Ramón Fortet i Geroni Moner comencen a redactar el projecte d'urbanització de la plaça i els seus entorns. Aquest projecte fa modificar el Pla Especial del Barri Vell. *(Veure annex*

periodístic pàg. 11). Per altra part, les immobiliàries, engrescades al veure que el barri tendia cap a una millora, decideixen invertir adquirint edificis (*Veure annex periodístic pàg. 12*)

Però, la veritat és que del 1983 fins al 1991 el projecte no avança degut a que l'Ajuntament no aconsegueix adquirir gaires finques, és per això que s'opta per expropiar i començar a actuar de manera ràpida. És en aquest any 1991 que es crea per primera vegada una regidoria específica pel Barri Vell. Es nomena a Josep Mª Birulés, que n'assumeix el càrrec amb el repte de transformar urbanísticament tot el sector (*Veure annex general entrevista Sr. Birulés pàg. 8 i Veure annex periodístic pàg. 13*).

Per trencar les reticències dels promotors privats que volen invertir, es fa una primera promoció d'habitatges amb el preu taxat per a l'empresa municipal Vivendes de Girona. De manera que va actuar com a catalitzador per a que altres promotores tornessin a posar els ulls en el barri, i és així com el constructor Joan Homs (*veure annex cartogràfic núm. 2*) i Rubau Tarrés S.A., (*Veure annex general entrevista Sr. Birulés pàg. 8*) juntament amb Progrup, comencen a participar en el projecte de la urbanització del barri.

Però no és fins a l'any 1993 que s'arreglen tots els problemes burocràtics de les expropiacions, en aquell moment tant sols dos veïns no hi varen estar d'acord i varen recórrer a la justícia, que els va incrementar el preu de compra en un 10%. A partir d'aquest moment es reactiva la rehabilitació del Pou Rodó. El *Ministerio de Obras Públicas y Transportes* opta per a donar subvencions als veïns que decideixin rehabilitar el seu edifici, i és així com s'aconsegueix que en dos anys es facin dues rehabilitacions completes i vuit reparacions en edificis. El senyor Birulés explica que les vivendes rehabilitades totes varen canviar d'amos menys tres (*Veure annex general entrevista Sr. Birulés pàg. 8 i Veure annex periodístic pàg. 12*).

L'any 1993 el Sr. Birulés plega de l'Ajuntament, i el seu càrrec és adjudicat a Xavier Canosa, qui fins llavors s'havia encarregat del projecte tècnic del barri, però en entrar a l'Ajuntament no pot seguir portant el projecte per qüestions d'incompatibilitats. (*Veure annex general entrevista Sr. Birulés pàg. 8*)

Al febrer de 1995 es fa l'avantprojecte per rehabilitar la zona, amb el conveni del Ministeri d'Obres Públiques, la Direcció General de l'Habitatge de la Generalitat, l'Ajuntament, i l'iniciativa privada. El pressupost de rehabilitació considera que duu a terme el projecte comportarà un cost de 1400 milions de pessetes, per altra part l'Ajuntament ja s'ha encarregat d'adquirir alguns habitatges en la zona, que s'havien anat abandonant.

L'avantprojecte pretén la creació de 123 habitatges nous i preveu enderrocar 2700m² que pertanyen a l'interior de l'illa del Pou Rodó, que ha d'esdevenir una plaça d'uns 500m². La intenció és conservar la majoria de cases

possibles i rehabilitar-les, i es contempla la possibilitat de construir un pàrquing. (Veure annex periodístic pàg 14 i 16)

Finalment al 19 de Gener de 1996 s'aprova el projecte per uns 1500 milions de pessetes. L'any 1997 s'atorguen les primeres llicències de construcció en el carrer de la Barca, i és al desembre d'aquest mateix any que s'inicien les obres, tot i estava previst fer-ho a l'estiu.(Veure annex periodístic pàg 22) Però no és fins al gener de 1998 que l'Ajuntament formalitza la compra de la darrera finca i comencen oficialment les obres de reforma del Pou Rodó. (Veure annex periodístic pàg 32) Al començar les obres es troben però amb el problema de que els carrers són massa estrets, i només per tal de poder-hi circular es veuen obligats a enderrocar dues cases (núm.12 i 14 del Carrer Pou Rodó i núm. 14 del carrer Portal de la Barca.) Posteriorment s'enderroquen 14 cases per tal de fer-hi la plaça del Pou Rodó, i esponjar la zona (Veure annex periodístic pàg 33).

Dels 1500 milions necessaris per a la rehabilitació, l'Ajuntament n'aporta el 40%, l'Estat el 30% i la Generalitat el 30% restant.(Veure annex periodístic pàg 24).

L'any 1997, el Sr. Birulés és contractat per a l'Ajuntament i és nomenat el Cap d'Obres de la urbanització del barri del Pou Rodó. (Veure annex general entrevista Sr. Birulés)

El 8 de febrer de 1998 ja es parla del "Barri Xino " en passat, i l'enderroc gairebé ja ha finalitzat. Però és a l'abril quan s'hi posa fi i es comencen a urbanitzar els carrers.(Veure annex periodístic pàg 40) Al començar a edificar es paren les obres per a treballs arqueològics que finalment es decideix que manquen d'importància i es continua amb l'obra.

Les Fires del 2000 Girona estrena la urbanització del barri del Pou Rodó després de tres anys d'obres. A partir d'aquest moment fa falta remodelar les finques supervivents i al novembre del 2000 vint-i-vuit dels trenta edificis ja han començat a projectar la remodelació de les seves finques.

A l'any 2000, ja no queden restes de barri xino: les prostitutes han marxat, i els bars han tancat definitivament. S'ha rentat la cara al barri, la majoria d'edificis son nous o s'estan remodelant.

4.2. Opinions sobre la rehabilitació

Al principi del treball deia que volia que fos un treball personal, escrit pels qui varen viure el canvi, pels veïns del barri, però també pels qui varen col·laborar en la remodelació, i també aquells que en varen crear l'opinió pública. Calia que el treball tingués una visió general, que fos imparcial en explicar la

historia del barri, per això havia de recollir diferents opinions. Per aquesta raó em vaig proposar fer entrevistes a totes les persones que en fos possible i que tinguessin quelcom a explicar-me sobre el barri. (Veure annex general entrevistes pàg 5)

4.2.1. Opinió del Sr. Joaquim Nadal (alcalde de Girona 1979 - 2002)

El Sr. Joaquim Nadal vivia des de sempre a prop del barri del Pou Rodó . Era testimoni del problema dia a dia des de que era petit. Tot i que considerava els carrers més interiors (carrer del Pou Rodó, Carrer de les Mosques...) com una zona prohibida, a la vegada ho vivia amb normalitat. És per això que no va tenir cap reticència a l'hora de la remodelació del barri, que ell considerava que era una prioritat per a la ciutat.

La idea sorgí l'any 1979 quan els socialistes varen guanyar les eleccions a l'Ajuntament i es disposaren a fer un Pla Especial per remodelar el Barri Vell de la ciutat, que estava en plena degradació.

Les obres, segons el Sr. Joaquim Nadal, no varen començar fins que totes les "cases de barrets" varen estar tancades, ja que les prostitutes havien anat marxant per múltiples causes: el tancament de les Casernes, el canvi de lloc de la prostitució a les afores de les ciutats, i també el fet de que ja es conegués el futur del barri.

La remodelació pel Sr. Joaquim Nadal va consistir en "*definir usos, aprofitaments, ordenació, alienacions, alçades, definició casa per casa dels elements que s'havien de conservar i dels que es podien renovar*".

El Sr. Nadal està orgullós de la remodelació, i creu que els veïns estan satisfets ja que "*a diferència de molts altres llocs en què la remodelació de molts centres antics va ser especulativa i ha expulsat a l'antiga població resident, això aquí ha passat poc*".

Tot i així creu que hi ha coses que s'haguessin pogut fer millor com la remodelació de la Casa Lila, "*que té un encaix en la trama urbana que no acaba de ser l'adequat*". De totes maneres considera que el balanç de gairebé 30 anys de Pla Especial és molt positiu.

(Veure annex general entrevista Sr.Joaquim Nadal pàg.5)

4.2.2. Opinió Josep Maria Birulés (regidor de l'Ajuntament de Girona fins l'any 1993 i Cap d'obra de la rehabilitació a partir de l'any 1997)

El Sr. Josep Maria Birulés, considera que a nivell social no va ser una rehabilitació de gran importància ja que el barri estava pràcticament despoblat. Tant sols va caldre la intervenció dels serveis socials per les poques prostitutes que quedaven, ja d'una edat avançada, i per dos llogaters que encara vivien al barri.

El Sr. Birulés opina que: *“a nivell arquitectònic va ser una rehabilitació bastant complicada, i en la qual les empreses privades no varen mostrar gaire interès, tant sols les empreses locals que sentien un cert compromís amb la ciutat, i volien seguir mantenint bones relacions amb l'Ajuntament es varen implicar però d'una manera no gaire significativa”*.

Em va explicar, que va viure la rehabilitació com un projecte personal, que es va implicar moltíssim amb el barri, que tenia ganes de veure el resultat final, però per això va passar-se més d'una nit sense dormir, pensant en els diferents aspectes de la rehabilitació.

(Veure annex general entrevista Josep Maria Birulés pàg. 8)

4.2.3. Opinió del Sr. Pere Pujolràs (President de l'Associació de Veïns i Comerciants del barri)

El senyor Pere Pujolràs opina que el fet de que es rehabilités la zona va esser quelcom molt positiu pel barri, però considera que : *“ hi hauria d'haver hagut una intervenció més pública, que no es fes només mirant els beneficis que en podien treure les empreses privades. L'Ajuntament podria haver construït edificis de protecció oficial, tenint en compte a més a més que hi havia part dels edificis que eren de la seva propietat, o de la Diputació, o de l'Església”*.

El president de l'Associació també destaca l'especulació que hi va haver en el barri. El fet de que s'expropiessin les cases, i un cop rehabilitades les venguessin a un preu elevat va provocar que alguns veïns no poguessin tornar allà on havien viscut sempre.

De totes maneres remarca que l'Ajuntament es va encarregar de reinserir a les últimes prostitutes que quedaven al barri. Els serveis socials varen ser molt efectius , varen recol·locar les més joves a l'Ajuntament com a senyores de la neteja, i a les més grans, amb edat d'estar jubilades, se'ls va tramitar una pensió.

(Veure annex general entrevista Sr. Pujolràs pàg. 11)

4.2.4. Opinió dels veïns

Cada persona viu uns mateixos fets de manera diferent a l'altre. Tot i així hi ha una certa concordança amb tots els antics veïns que he pogut entrevistar. A grans trets em diuen que la rehabilitació ha estat quelcom positiu però hi ha una certa nostàlgia pel passat.

Consideren que la rehabilitació no es va duu a terme de la manera adequada en el carrer del Pou Rodó ja que no es van rehabilitar els antics edificis, sinó que es varen limitar a enrunar-ho tot i a fer-ho de cap i de nou.

En canvi cal destacar que estan molt més satisfets amb la remodelació que es va fer al carrer de la Barca, que tot conservant els edificis originals, han aconseguit que segueixi tenint un aspecte d'acord amb la seva memòria.

Val a dir que alguns veïns també m'han parlat d'especulació, de com ells ho han viscut, i s'han sentit pressionats per no poder participar de la rehabilitació per falta de recursos econòmics. *(Veure annex general entrevista a la Sra. Carmen pàg 16) (Veure annex general entrevista Sr. Pujolràs pàg. 11)*

Sempre dol perdre el passat, encara que sigui per a millorar, ja que les persones ens encarreguem d'oblidar els mals moments i amb el pas del temps ens quedem solament amb els instants feliços. *(Veure annex general entrevistes veïns pàg 13)*

4.2.5. Opinió de la premsa gironina

Per escriure aquest treball m'he servit d'articles dels diferents diaris locals. Tots coincideixen en elogiar la remodelació del barri.

Per una banda cal destacar consideren el barri una zona degradada, de perdició, on tant sols hi ha prostitutes i drogues, però s'obliden de parlar de la familiaritat del barri, de la tranquil·litat que es va veure truncada els darrers anys, de com ho vivien els veïns, com senten encara avui dia l'estimació pel barri... No hi ha cap article que parli de les vivències personals dels veïns del barri, o de la seva opinió.

Respecte a la rehabilitació, val a dir que no són gens crítics. No he trobat cap article en el que qüestionessin algun pas de la remodelació, per petit que fos. En cap cas es parla d'especulació.

La premsa local reflecteix i valora la rehabilitació a trets generals, i no hi ha cap dubte que el canvi va ésser molt positiu, en canvi els veïns ho viuen des de dins, amb un caire molt més humà i no amb tanta perspectiva. *(Veure annex periodístic en el seu conjunt)*

5. Actualitat i futur del barri

5.1. *L'Associació de Veïns i Comerciants del barri de sant Feliu*

El barri del Pou Rodó està inclòs dins d'una zona més àmplia anomenada barri de Sant Feliu.

L'any 1991 va començar a parlar-se de formalitzar una nova associació de veïns i comerciants del barri, amb un caràcter laic i pluralista en el pensament. Els promotors varen ser el Sr. Joan Pujolràs i el Sr. Jaume Batlle, entre altres.

La primavera de l'any 1992 neix oficialment l'Associació de Veïns i Comerciants del barri de Sant Feliu. El primer president de la Junta associativa va ser el Sr Pere Pujolràs.

Per primera vegada, l'estiu del 1992, l'AViC va organitzar la festa del barri, i a partir de llavors ja ho farà fins l'actualitat. S'edità el primer número de la revista-butlletí de l'AViC " el Cul de la Lleona", que alhora era el programa imprès dels festeigs. S'organitzà també el premi "Cul de la Lleona", un guardó en forma de figura en miniatura de la columna de la lleona del barri, que l'AViC atorgarà anualment a totes aquelles persones que hagin destacat en el treball pel Barri i/o per l'Associació.

L'any 1994 es comencen a organitzar uns mercats setmanals a la plaça de Sant Feliu, sota la columna de la Lleona, anomenats els "Mercats de la Lleona", una mena de fira de brocanters i artesans, on hi ha objectes i publicacions de segona mà i d'antiguitats de tota mena, i també productes d'alimentació artesans.

L'Associació al llarg dels anys es va consolidant fins els nostres dies, organitzant unes de les millors festes de barri de la ciutat, i preparant un munt d'activitats pels veïns.

La festa del barri, és l'advent que anyalment s'obre a tots, en un ambient de concòrdia alliberadora de les servituds de la resta de l'any, que aplega, al voltant de les activitats festives a petits, joves i vells.

Els actes festius conserven encara part de l'encant de les festes tradicionals, amb una cantada d' havaneres, un ball, i un sopar a la fresca de la vesprada, però també s'han introduït activitats pioneres, obertes als més esportistes, com el 3x3 que dura tota la nit, al qual s'apunten joves de tota la ciutat.

El Sr. Pere Pujolràs, actual president de l'Associació, em va explicar que en l'actualitat tot i la gran quantitat de nous veïns que han poblat la zona, a l'Associació segueixen col·laborant-hi majoritàriament la gent del barri de tota la vida, a més a més se'ls han afegit antics veïns, els quals el fet de viure en

el barri els va marcar caràcter, i tenen un bon record dels temps passats. Els nous veïns tant sols hi han col·laborat en algunes ocasions i de forma esporàdica. (Veure annex general entrevista Sr. Pere Pujolràs pàg. 11)

5.2. *Activitats comercials del barri*

Dels antics comerços (Veure annex general llistat d'antics comerços, pàg 20), pràcticament no en queda cap, tant sols segueix al peu del canyó, la Llibreria Mary (Veure annex general entrevista Mestressa Llibreria Mary pàg 18) i Cb3 Llums . Gairebé ningú es recorda ja dels antics bars, i de les prostitutes. El barri ha canviat de manera radical, i això ha fet que el passat fos, en part, oblidat.

Per analitzar la situació actual en primer lloc em calia tenir un llistat amb tots els establiments del barri. El llistat el vaig extreure de la pàgina web de l'Associació de Veïns i Comerciants del barri de Sant Feliu. (Veure annex general llista de comerços actuals, pàg.25)

Vaig decidir que la forma més eficient i objectiva de coneixer l'opinió i situació dels establiments era fer una enquesta a tots ells.

(Veure annex general enquesta establiments comercials, pàg 28)

Les conclusions que he extret d'aquestes enquestes són les següents:

Els comerços anteriors a la remodelació, o sigui anteriors a l'any 1995, són tant sols un 16% i la majoria dels establiments s'hi han establert després del 2005 (58%).

El motiu de que els establiments s'instal·lessin al barri és que el varen considerar com una zona emergent amb un 56%, però si fem l'anàlisi fent les preguntes en funció de l'any d'instauració, llavors ens trobem que aquest fet és compleix pels establiments inaugurats a partir de l'any 1995, en canvi els anteriors a aquesta data parlen de tradició i bon preu; si fem l'anàlisi en funció del tipus d'establiment, novament observem que el 88% dels establiments *chic* parlen de bona zona o barri emergent, així com el 100% de restaurants i bars, en canvi els negocis de serveis del barri (aquí és on trobem els establiments amb un any d'instauració més antic) ens parlen d'un 33% de tradició.

Veiem també que el concepte que tenien del barri en el moment de posar el comerç va canviant en funció de l'any d'instauració; mentre que els establiments antics encara ho relacionaven amb prostitució i drogues, tot i que un 33% parlaven ja de tranquil·litat, a mida que anem avançant en el temps, es va parlant majoritàriament de barri alternatiu i tranquil·litat. Hi ha una dada, però, decebedora, mentre que el 67% dels establiments inaugurats entre el 2000-2005 ens parlen de turisme, tant sols ho fan un 27% dels establerts a

partir del 2005. Sembla doncs que les expectatives turístiques no s'han complert.

Aquest fet el podem relacionar amb la visió actual del barri en la que un 35% el defineix com poca activitat, un 30% familiar, tant sols un 20% com a zona turística, i un 15% com ambient juvenil i nocturn. Aquesta dada varia en funció de l'any d'instauració de l'establiment, mentre els comerços més antics, amb un 33%, ens parlen de zona turística, passem a un 50% pels establerts entre el 1995 i el 2000, a un 0% dels inaugurats entre el 2000 i el 2005, i a un 9% als posats al barri a partir del 2005. Novament aquesta dada sembla reafirmar el que hem dit anteriorment, mentre que els antics comerciants ara ho consideren una zona turística (Comparant-la amb el passat), les expectatives dels nous no semblen complir-se.

Relacionant-ho amb la qüestió del turisme, l'anàlisi que fem de la procedència majoritària dels clients del barri, en un 70% provenen d'altres zones de Girona, un 25 % del propi barri, i tant sols un 5% de turistes. Si analitzem aquesta dada en funció del tipus d'establiment en trobem amb que les botigues de serveis del barri, lògicament amb un 67% són clients de la zona; la majoria de la clientela de les botigues *chic* procedeix amb un 100% d'altres zones de la ciutat. En canvi és tant sols en el sector de bars i restaurants on apareixen els turistes amb un 25%.

La qüestió fonamental és segurament analitzar el grau de satisfacció dels comerciants del barri; que el podem definir com a alt ja que un 40 % el defineix com a "molt" o "bastant", un 45% com a "normal", i tant sols un 15 % mostra un caire pessimista, definint-lo com "no gaire". Cap comerciant diu que no està gens satisfet. Aquestes dades no varien de manera significativa si fem l'anàlisi en funció de l'any d'instauració, ni si ho fem en funció del tipus de negoci.

De fet aquest grau de satisfacció és pot analitzar d'una forma definitiva davant una pregunta tant simple com la de: *Tornaria a prendre la mateixa decisió?*, el 72% ens diuen que sí. Si analitzem aquesta resposta en funció del tipus d'establiment, observem que el sector, que està més descontent és el d'establiments *chic*, que tant sols un 63% tornarien a prendre la mateixa decisió; en front les botigues de serveis del barri que un 83% diuen que sí, i un 75 % dels restaurants i bars que també. Si ho analitzem en funció de l'any d'instauració, mentre el 100% dels botigues antigues tornarien a prendre la mateixa decisió, tant sols el 64% de les instal·lades a partir del 2005 ho farien. Novament ens sorgeix la mateixa idea, mentre els antics comerciants estan molt satisfets, sembla que els nous comerciants hi varen posar unes expectatives superiors a les reals, i ara es senten decebuts.

Aquesta idea es pot veure reflectida a la pregunta sobre el futur del barri, mentre un 40% es mostra optimista i ens contesta que el barri encara està

emergent, un 20% ens diu que ja ha passat el seu punt de màxima esplendor, mentre un altre 20% creu que es troba en un punt d'estancament, i per altra banda un 15% mostra aquesta actitud pessimista responent que s'esperava una afluència més gran de gent, hi ha també un 5% que considera que el barri està en el seu punt àlgid. Si ho analitzem en funció de l'any d'instauració, els comerciants establerts abans de l'any 2000 coincideixen en que el barri ha assolit ja una situació estable; els establerts a partir del 2000, creuen amb aproximadament un 50% que el barri encara està emergent, però novament es fa palesa aquest sentiment de decepció, quan al voltant d'un 30% ens contesta que s'esperava una afluència de gent més gran.

Durant el període de temps que he estat fent el treball, s'ha tancat una botiga de roba, un bar, i una botiga de documents antics. Per altra banda hi ha tres locals per llogar.

5.3. Hotel Llegendes de Girona

La Fundació F60 té previst inaugurar a l'octubre l'hotel Llegendes de Girona, de quatre estrelles i 15 habitacions, al carrer Portal de la Barca. Aquest hotel es troba en un antic edifici que l'han rehabilitat amb molta cura, conservant els trets bàsics que caracteritzaven la construcció. Fa aproximadament uns 770 metres quadrats i cada habitació està dedicada a una de les llegendes més destacades de la ciutat de Girona, però també de la demarcació.

L'hotel, que s'inaugurarà amb 10 mesos de retard, però que esperen poder-ho fer abans de les Fires de Sant Narcís, ha costat un total de 3,2 milions d'euros, tot i així s'espera que sigui una bona inversió, i que per altra banda també aportï vida al barri.

La Fundació 60, de la família Mallart, té diferents línies d'actuació per tal de captar clients, com esdevenir un referent a nivell d'allotjament per aquells que segueixin la ruta dels orígens medievals, també ser un referent pels turistes jueus, a més a més l'han catalogat l'hotel com a "Gayfriendly", per altra banda també aposten per les parelles sense fills, i s'han fet patrocinadors de la Via verda per tal de que tots els ciclistes allotjats a l'hotel disposin de tot el que necessitin per a la seva ruta, i també aposta per un turisme gastronòmic.

Així doncs, l'hotel és una porta d'entrada al barri del Pou Rodó, que de ben segur, l'hi aportarà la quantitat justa de vitalitat que demana la zona, sense deixar de ser el barri tranquil i familiar.

(Veure annex periodístic pàg. 43)

5.4. Els habitatges

En els darrers vuit anys el barri s'ha anat repoblant. Amb la creació l'any 2001 de la galeria d'art Espais, que formava part de l'estratègia immobiliària, promocionada per l'immobiliària Progrup, el barri va anar adquirint un bon nom en la ciutat. (Veure annex general entrevista encarregada d' Espais, pàg 19).

Els pisos construïts per la promotora Homs, un cop finalitzada la plaça del Pou Rodó, es varen vendre els anys 2000-2001 a un preu d'entre 27 i 32 milions de pessetes. (Veure annex cartogràfic núm. 2, 3, 4, 6, 7)

El barri s'ha convertit doncs en la zona ideal per viure: cèntrica, tranquil·la, i segura. Probablement és per això que els preus de les cases han anat augmentant esdevenint una de les zones més cares de la ciutat. El preu per metre quadrat a la ciutat de Girona al l'abril de 2008 era de 3179 €/ m², per altra banda en el barri del Pou Rodó era aproximadament de 4298 €/ m², essent un pis d'obra nova. (Veure annex general balanç de preus habitatges pàg 53)

A l'enquesta als veïns veiem que tant sols un 12% diuen que viuen en un pis antic sense rehabilitar, un 31% en un edifici restaurat, un 27% en un pis antic arreglat, i un 27% afirma que viu en una casa d'obra nova.

5.5. Els veïns actuals del barri

Per tenir una informació objectiva i acurada també era necessari fer una enquesta als veïns i així conèixer l'opinió de molts d'ells. Lògicament en aquest cas no podia proposar-me fer una enquesta a tots els veïns. Per realitzar aquestes enquestes vaig cercar l'ajut de l'Associació de Veïns del barri. El seu president, el Sr. Pere Pujolràs molt amablement va accedir a ajudar-me a repartir les enquestes pel barri. El nombre d'enquestes realitzades és de 26. (Veure annex general enquestes veïns pàg 47)

Les conclusions que he pogut extreure de les enquestes realitzades han estat:

El barri s'ha anat repoblant de manera progressiva a partir de l'any 1995, tot i així cal tenir en compte que una part de la població d'abans de la rehabilitació segueix vivint-hi, però tant sols aquells que habitaven en el carrer de la Barca. El voltant del 75% han anat a viure al barri després de 1995, i un 26% després del 2005.

Temps enrere era un barri d'obrers, en què ben pocs tenien estudis, en canvi ara, gairebé el 50% de la població del barri són professionals universitaris, aquesta dada fa palesa de que el barri ha sofert un canvi. Aquest fet ha aportat al barri un cert nivell cultural, en el que hi viu gent que busca quelcom

més, busca viure en una zona on es respiri el passat, on cada racó expliqui un record.

S'ha omplert de parelles, molts d'ells amb fills petits, i gent jove que valora la tranquil·litat del barri, però també l'ambient nocturn d'aquest (el 75 % tenen menys de 45 anys i el 22% menys de 30 anys). Cal destacar, que hi ha un gran nombre de solters al barri (36 %), probablement sigui a causa de que la majoria de pisos no són gaire grans.

En quan a la procedència de les persones que viuen al barri el resultat és que un 50% són de Girona, front un altre 50% que no ho són. Hi ha una dada curiosa, gairebé una quarta part dels veïns ens diuen que ja hi tenien el pis però no hi vivien; un cop feta la rehabilitació varen decidir retornar al pis dels seus pares o avis. Aquest fet és un molt bon indicador que realment els gironins han acceptat i valorat la rehabilitació i integració del barri a la ciutat.

Pràcticament tothom coneixia la història del barri des de sempre, i els que no, es varen informar a l'hora d'escollir el pis. Ho viuen amb naturalitat, acceptant el passat com una peça més del trencaclosques que forma la història del barri.

Una dada molt gratificant és que el 62% dels veïns diuen que estan molt contents de viure en el barri, i un 31 % diu que ho està bastant, això significa que el grau de satisfacció és elevadíssim. Tot i així consideren que és una zona amb poca activitat, però n'estan satisfets ja que els agrada la tranquil·litat que es respira.

5.6. *L'ambient nocturn*

Mica en mica es varen anar establint bars i restaurants en el barri, tot i que als veïns no els hi acabava d'agradar, ja que s'havien acostumat a un silenci sepulcral (*Veure annex fotogràfic n° 44*). Aquests varen fer múltiples queixes demanant que es conservés la tranquil·litat del barri.

Tot i així poc a poc el barri s'ha consagrat com una zona on els joves gaudeixen de la nit fins ben tard. S'hi troben també restaurants selectes visitats per personatges importants com per exemple el restaurant "Mimolet", que recentment ha estat visitat pel Sr. Jordi Pujol i pel Sr. Pasqual Maragall entre d'altres.

Per altra banda cal remarcar que es va instaurar un restaurant brasiler anomenat "Sensaçoõ", que va estar molt ben acceptat pels gironins, però aquest estiu han tancat sense cap raó aparent. També hi ha a la plaça del Pou Rodó un altre restaurant anomenat "El Pedregal".

6. Conclusions

- En el barri del Pou Rodó existien dues realitats diferents: Per una banda el carrer de la Barca on hi vivien els obrers i fins i tot algun professional i on es trobaven la majoria de comerços de serveis; i per altra banda, els carrers més interiors, on es trobaven els prostíbuls.
- La vida en el barri fins als anys 80 era de bona convivència entre els veïns i les cases de barrets.
- Tots els antics veïns miren amb nostàlgia el barri, recorden els temps passats com a temps feliços, tenint en compte les mancances de l'època. Les referències vers les prostitutes no són mai despectives, sinó que en parlen com a persones integrades en la vida diària del barri, de tal manera que fins i tot les treballadores els donaven a cuidar els més petits de la casa mentre estaven a la fàbrica.
- Els problemes varen venir amb l'entrada de la droga als anys 80, que va coincidir amb una decadència dels prostíbuls, i això comportà un canvi de negoci cap al tràfic d'estupefaents.
- La rehabilitació del barri va ser ben rebuda per a la gran majoria dels veïns, que eren pocs en els carrers interiors, per a totes les entitats i també per a la resta de gironins.
- Hi ha una mica de controvèrsia amb el tema de l'especulació, mentre els responsables de la rehabilitació afirmen que no n'hi va haver, o en tot cas molt poca, els veïns de manera individual i en representació seva l'Associació de Veïns i Comerciants del barri de Sant Feliu, se'n queixen.
- Hi ha coincidència, però, en que es varen tractar de forma molt humana i eficient els problemes particulars de les persones desplaçades. Tothom aplaudeix la gestió feta pels serveis socials.
- Un cop feta la rehabilitació, a partir de l'any 2000, el barri es va anar integrant d'una manera progressiva a la resta de la ciutat, però no és fins a l'any 2005 que hi ha una gran afluència de nous comerços.
- Entre els comerciants del barri estan molt més contents i satisfets els dels establiments de tota la vida, (la millora respecte al passat és més que evident) que els nous, els quals probablement s'havien marcat unes expectatives massa ambiciosos.
- Des d'un punt de vista immobiliari, el barri ha esdevingut una de les zones de més prestigi de la ciutat, i, per tant, també una de les més cares. La majoria de noves vivendes estan ocupades per nous veïns.

- La majoria dels veïns actuals hi van anar a viure a partir de l'any 1995, i al voltant d'una quarta part a partir del 2005.
- El grau de satisfacció dels veïns actuals de viure al barri és elevadíssim, més d'un 90% diuen que tornarien a prendre la mateixa decisió.
- Entre els nous veïns ens trobem amb gironins que ja tenien el pis (era dels pares o avis) i ara l'han rehabilitat i han decidit anar-hi a viure.
- Una gran part dels nous veïns tenen titulació universitària.
- Els gironins han incorporat el barri al seu circuit habitual per a la ciutat, i els restaurants i bars de la plaça del Cul de la Lleona, i de la plaça del Pou Rodó, són punts de trobada de la nit gironina.
- Per a la seva proximitat a les zones més emblemàtiques de la ciutat, el barri ha adquirit un lleuger caire turístic, reforçat per la presència de restaurants, bars, botigues de disseny, i properament l'obertura d'un hotel de 4 estrelles.
- El barri, un cop rehabilitat i passat el seu moment de novetat, entra en una fase de estabilitat i normalització, tant comercial com immobiliària, ajudada per l'eficient tasca de l'Associació de Veïns i Comerciants del barri de Sant Feliu, que es dedica a organitzar festes, premis, i fins i tot editen fulletons.

Donada la ubicació del barri, cerc que les seves expectatives de futur, en quan a creixement econòmic, haurien de passar per una major afluència turística. No hi ha dubte que l'hotel és el primer pas.

Si observem el circuit de passejada de la Girona antiga, veiem que per anar a Sant Pere de Galligants habitualment s'hi accedeix pel passeig Arqueològic i la plaça dels Jurats. El barri del Pou Rodó podria ser el camí de retorn. Perquè això fos possible caldria augmentar el nombre d'establiments *chic* al barri, per tal d'atraure l'atenció dels visitants.

El Pou Rodó ha estat unes de les millors rehabilitacions de barri i fins i tot pot servir d' exemple per a moltes altres ciutats.

Definitivament, el barri del Pou Rodó no és el que era, ni per les coses bones, com el companyerisme, la familiaritat, l'absència de prejudicis...; ni per les dolentes, com la delinqüència, els edificis enrunats, les bosses de pobresa...

S'ha fet una bona feina i espero que les coses bones de l'antic barri retornin i estic segura que seran benvingudes per tots els nous veïns.

Desconec el futur del barri, però li auguro uns bons temps, plens de vitalitat. Poc a poc més gironins aniran descobrint els encants del barri, i es deixaran perdre pels carrers, i arribarà un moment en què la gent gran explicarà que

aquell havia estat el barri *xino* de la ciutat i els més petits no els creuran, creient que un canvi tant radical és impossible.

Sembla que a Girona hem trobat la fórmula per convertir el barri *Xino* d'una ciutat amb el barri *Chic* .

7. Bibliografia

- Girona vella 2, *Jaume Marquès i Casanovas* (Any d'edició 1979)
- La ciutat de Girona de l'any 1535, *J. Canal, E. Canal, J.M. Nolla, J.Sagrera*. (Any d'edició 1995)
- El sector nord de la ciutat de Girona de l'inici del segle XIV, *J. Canal, E. Canal, J.M. Nolla, J.Sagrera*. (Any d'edició 2000)
- La ciutat de Girona en la primera meitat del segle XIV, *J. Canal, E. Canal, J.M. Nolla, J.Sagrera*. (Any d'edició 1998)
- Girona, 20 anys de Pla Especial del Barri Vell 1983-2003, *Coordinació de Josep Maria Birulés*. (Any d'edició 2003)

Webs utilitzades

- Associació de Veïns i Comerciants del barri de Sant Feliu

<http://www.ajuntament.gi/AVSantFelix/>

- Pedres de Girona

http://www.pedresdegirona.com/separata_fires_1950_a_2.htm

- Servei de gestió documental, arxius i publicacions.

<http://www.ajuntament.gi/sgdap/cat/premsa.php#pandora>

- Servidor de cartografia

<http://www.ajuntament.gi/umat/productes/fitxes.php>